Llwybr Datblygu'r Gymraeg 2021-22

Crynhoi ac Adolygu

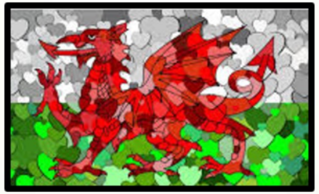

Darlith 11 a 12

Dydd Mawrth 29ain o Fawrth 2022

Bethan Griffiths

bethan.griffiths@pcydds.ac.uk

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant
University of Wales Trinity Saint David

Rhagoriaith
CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG

Nod y sesiwn:

1. Adfyfyrio ar eich profiad ysgol
2. Gofynion y Fframwaith Cymwyseddau Iaith
3. Adolygu Rheolau Iaith
4. Asesiad Ysgrifenedig y TSI

Prifysgol Cymru
Y Drindod Dewi Sant
University of Wales
Trinity Saint David

Rhagoriaith
CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG

Adfyryrio ar eich profiad ysgol –
Y GYMRAEG yn y dosbarthiadau ac ar draws yr ysgol.

Arferion da

Meysydd i'w datblygu.

Eich profiad chi o addysgu'r iaith.

Gofynion y Fframwaith Cymwyseddau Iaith

Dyddiad cyflwyno eich portffolio:

29.4.2022

Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Institute of Education Addysg i Gymru Education for Wales

Rhagoriaith CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG

Portffolio Fframwaith Cymwyseddau Iaith i Athrawon

Rhif Myfyriwr: ______________________________

Rhaglen *(ticiwch y blwch perthnasol):*

TAR Cynradd		TAR Uwchradd		BA Addysg	

	Math o dystiolaeth	Rhesymau dros gyflwyno'r dystiolaeth
SIARAD		
GWRANDO		
DARLLEN		
YSGRIFENNU		
Addysgu a Dysgu		

Cyngor doeth wrth baratoi'r portffolio

- Tystiolaeth BERTHNASOL – rhaid i'r dystiolaeth fod yn berthnasol i'r disgrifiadau lefel.
- DIGON o dystiolaeth o'r 4 sgil a'ch gallu o ran y dulliau addysgu a dysgu, ond peidiwch gorlwytho. Ni ddylech gyflwyno mwy na 5 adnodd ar gyfer unrhyw sgil. Meddyliwch PAM rydych chi'n cyflwyno pob darn.
- Gwrando – os ydych yn cyflwyno tasgau gwrando fel tystiolaeth, rhaid i chi gynnwys y ffeil sain yn ogystal â'ch atebion i'r cwestiynau, neu fydd y dystiolaeth ddim yn profi eich gallu gwrando chi.
- Ysgrifennu – cynnwys aseiniad sy'n dangos eich gallu i ysgrifennu yn y Gymraeg a'ch gallu i gyrraedd lefelau uchaf y sgil darllen.
- Addysgu a Dysgu: Ar y lefelau uchaf rhaid i chi ddangos 'amrediad o arddulliau' – dewiswch eich tystiolaeth yn ofalus!
- Os ydych chi'n cyflwyno darn o dystiolaeth sy'n berthnasol ar gyfer sawl sgil, nodwch hynny yn y tabl uchod. Dim ond unwaith fydd angen i chi lwytho'r ffeil i'r PDP.
- Dangoswch eich hun ar eich gorau yn y portffolio – dewiswch eich tystiolaeth yn ddoeth!

- Rhaid i chi gyflwyno'r ffurflen hon fydd yn rhestru yr holl dystiolaeth rydych chi'n ei gyflwyno.
- Cyflwyno ar y PDP.
- Bydd angen esboniad byr iawn i gyfiawnhau pam bod y dystiolaeth yn addas ar gyfer y sgil.
- Does dim problem os oes un darn o dystiolaeth yn profi sawl sgil wahanol. e.e Siarad, Gwrando ac AD.
- Darllenwch y 'cyngor doeth' wrth baratoi'r portffolio.

Copi o'r Ffurflen Gyflwyno ar Moodle

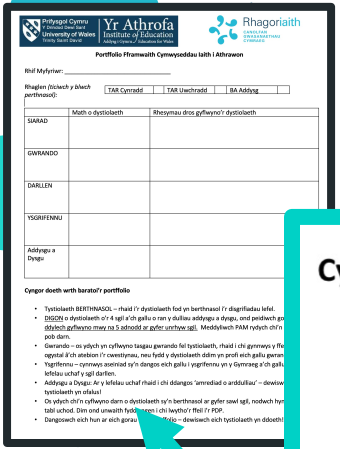
Prifysgol Cymru Y Drindod Dewi Sant University of Wales Trinity Saint David | Yr Athrofa Institute of Education Addysg i Gymru Education for Wales
Rhagoriaith CANOLFAN GWASANAETHAU CYMRAEG

Portffolio Fframwaith Cymwyseddau Iaith i Athrawon

Rhif Myfyriwr: ______________________

Rhaglen *(ticiwch y blwch perthnasol):* TAR Cynradd ☐ TAR Uwchradd ☐ BA Addysg ☐

	Math o dystiolaeth	Rhesymau dros gyflwyno'r dystiolaeth
SIARAD		
GWRANDO		
DARLLEN		
YSGRIFENNU		
Addysgu a Dysgu		

Cyngor doeth wrth baratoi'r portffolio

Cyngor Doeth

Cyngor doeth wrth baratoi'r portffolio

- Tystiolaeth BERTHNASOL – rhaid i'r dystiolaeth fod yn berthnasol i'r disgrifiadau lefel.
- DIGON o dystiolaeth o'r 4 sgil a'ch gallu o ran y dulliau addysgu a dysgu, ond peidiwch gorlwytho. Ni ddylech gyflwyno mwy na 5 adnodd ar gyfer unrhyw sgil. Meddyliwch PAM rydych chi'n cyflwyno pob darn.
- Gwrando – os ydych yn cyflwyno tasgau gwrando fel tystiolaeth, rhaid i chi gynnwys y ffeil sain yn ogystal â'ch atebion i'r cwestiynau, neu fydd y dystiolaeth ddim yn profi eich gallu gwrando chi.
- Ysgrifennu – cynnwys aseiniad sy'n dangos eich gallu i ysgrifennu yn y Gymraeg a'ch gallu i gyrraedd lefelau uchaf y sgil darllen.
- Addysgu a Dysgu: Ar y lefelau uchaf rhaid i chi ddangos 'amrediad o arddulliau' – dewiswch eich tystiolaeth yn ofalus!
- Os ydych chi'n cyflwyno darn o dystiolaeth sy'n berthnasol ar gyfer sawl sgil, nodwch hynny yn y tabl uchod. Dim ond unwaith fydd angen i chi lwytho'r ffeil i'r PDP.
- Dangoswch eich hun ar eich gorau yn y portffolio – dewiswch eich tystiolaeth yn ddoeth!

Fersiwn Llywodraeth Cymru

Fframwaith cymwyseddau iaith ar gyfer ymarferwyr addysg

ADDYSG CYMRU EDUCATION WALES
cenhadaeth ein cenedl | our national mission

Llywodraeth Cymru Welsh Government

	Lefel Fframwaith Cyfeirio Cyffredin Ewrop ar ...eithoedd/C...eg i Oed...						
	Dim sgiliau iaith Gymraeg	**Cyn-fynediad**	**A1/Mynediad**	**A2/Sylfaen**	**B1/Canolradd**	**B2/Uwch**	**C1/Hyfedredd**
	Nodweddion y gweithlu Cyfrifiad Blynyddol o'r Gw... ...golion (CBGY): Codau gal... ...y Gymraeg						
	W1	**Defnydd HCA yn unig**	**W2**	**W3**	**W4**	**W5**	**W6**
Gwrando	...im sgiliau.	Rwy'n gallu deall ac ymateb i gyfarchion, cwestiynau a geirfa syml a ddefnyddir yn gyson yng nghyd-destun yr ysgol gyfan.	Rwy'n gallu deall ac ymateb i frawddegau syml pob dydd, sy'n berthnasol i gyd-destun yr ysgol, pan fydd y siarad yn bwyllog.	Rwy'n gallu deall ac ymateb i amrediad o frawddegau syml sy'n ymwneud â sefyllfaoedd sy'n berthnasol i gyd-destun yr ysgol, e.e. *themâu pob dydd ac amseroedd gwahanol y ferf*.	Rwy'n gallu deall ac ymateb i brif bwyntiau pan fydd rhywun yn siarad yn naturiol am bynciau pob dydd o fewn a thu allan i'r ysgol, e.e. *mewn sgwrs neu mewn sefyllfaoedd grŵp bach*.	Rwy'n gallu deall y rhan fwyaf o drafodaethau, hyd yn oed am bynciau anghyfarwydd ac arbenigol, e.e. *mewn cyd-destun ffurfiol*.	Rwy'n gallu deall ac ymateb i bron popeth sy'n cael ei glywed, gan gynnwys gwahanol acenion, tafodieithoedd a chyflymder y siaradwr.
Llafar	...im sgiliau.	Rwy'n gallu ynganu'r wyddor a dweud geiriau syml yn ddigon cywir yng nghyd-destun yr ysgol. Rwy'n gallu cyflwyno fy hun a dechrau rhyngweithio'n gymdeithasol trwy ddefnyddio ymadroddion pob dydd cyfarwydd, e.e. *cyfarchion, diolch, canmol dysgwr a rhoi gorchmynion syml*.	Rwy'n gallu cyflwyno fy hun ac eraill ar lafar. Rwy'n gallu gofyn ac ateb cwestiynau am wybodaeth syml, e.e. *ble mae rhywun yn byw, beth maen nhw'n hoffi ei wneud*. Rwy'n gallu defnyddio amseroedd y ferf a rhifau.	Rwy'n gallu cyfrannu at sgwrs syml gan ddefnyddio amrediad o frawddegau syml sy'n ymwneud â sefyllfaoedd sy'n berthnasol i gyd-destun yr ysgol, e.e. *themâu pob dydd ac amseroedd gwahanol y ferf*.	Rwy'n gallu cynnal a chyfrannu at sgwrs am bynciau cyfarwydd sy'n ymwneud â'r ysgol a bywyd pob dydd gan ddefnyddio amrywia... o frawddegau syml a chymhle... Rwy'n gallu disgrifio profiada... a gobeithion, ac yn gallu rhoi... esboniadau cryno dros fy marn... Rwy'n dechrau adnabod gwalla... cyffredin.	...wy'n gallu cyfathrebu gan ddefnyddio ystod o gystrawennau sy'n dangos lefel gynyddol o gywirdeb. Rwy'n gallu trafod pynciau anghyfarwydd ac arbenigol. Rwy'n gallu mynegi a chyfiawnhau barn. Rwy'n gallu adnabod rhai gwallau a'u cywiro.	Rwy'n gallu siarad yn estynedig ...am faterion cymhleth, ac yn gallu ...flwyno dadleuon gan ddefnyddio'r ...air priodol. R... ...n gallu rhyngweithio ac arwain tr... ...daethau a sesiynau addysgu es... ...edig yn gywir gan amlaf. R... ...n gallu hunangywiro lle bo ...gen.
Darllen	...im sgiliau.	Rwy'n gallu deall cyfarchion a gorchmynion syml. Rwy'n gallu darllen unrhyw ymadroddion a ddefnyddir mewn testun syml. Rwy'n gallu deall manylion personol elfennol iawn, e.e. *enw a chyfeiriad*.	Rwy'n gallu deall testunau ysgrifenedig byr iawn lle mae pobl yn rhoi gwybodaeth bersonol syml amdanyn nhw eu hunain neu eraill, e.e. *ffurflenni, arwyddion yr ysgol*. Rwy'n gallu darllen gorchmynion sy'n addas i gyd-destun yr ysgol.	Rwy'n gallu deall negeseuon ysgrifenedig am bethau bob dydd a llythyron/e-byst syml. Rwy'n gallu darllen straeon syml ar goedd gydag ymgais i ynganu'n gywir.	Rwy'n gallu deall erthyglau neu e-byst uniongyrchol am bynciau pob dydd neu bynciau'n ymwneud â'r gwaith. Rwy'n gallu darllen straeon ar goedd gan ynganu'n gywir ar y cyfan.	...wy'n gallu deall y rhan fwyaf o... o... ...th, erthyglau papur ...ydd ac adrod... ...eu bwriadu ar gyfer siaradwyr rhugl, gyda chymorth geiriadur, ac yn gallu llithr ddarllen (sganio) trwy destunau hir i gael hyd i fanylion. Rwy'n gallu darllen straeon ar goedd yn eithaf hyderus ac ynganu'n gywir.	Rwy'n gallu crynhoi gwybodaeth o wahanol ffynonellau llafar ac ysgrifenedig, ac ail-greu dadleuon a disgrifiadau mewn cyflwyniad cydlynus. Rwy'n gallu darllen straeon ar goedd i ddysgwyr o bob oedran yn hyderus ac ystyrlon.
Ysgrifennu	...im sgiliau.	Rwy'n gallu ysgrifennu geirfa syml a ddefnyddir yn gyson yng nghyd-destun yr ysgol gyfan yn gywir.	Rwy'n gallu ysgrifennu brawddegau syml pob dydd, sy'n berthnasol i gyd-destun yr ysgol, e.e. *cyfarwyddiadau, cwestiynau, gorchmynion, adborth syml*.	Rwy'n gallu ysgrifennu brawddegau cyfansawdd/cymhleth at ddibenion addysgol.	Rwy'n gallu ysgrifennu paragraffau byr am bynciau bob dydd o fewn a thu allan i'r ysgol. Rwy'n dechrau adnabod gwallau cyffredin.	Rwy'n gallu ysgrifennu paragraffau estynedig am amrywiaeth o bynciau anghyfarwydd ac arbenigol, efallai gyda chymorth golygyddol. Rwy'n gallu adnabod rhai gwallau a'u cywiro.	Rwy'n gallu ysgrifennu'n estynedig ac yn safonol am faterion cymhleth. Rwy'n gallu ysgrifennu mewn ystod o ffurfiau. Rwy'n gallu hunangywiro lle bo angen.

OGL © Hawlfraint y Goron 2020 WG41488

Fersiwn Llywodraeth Cymru

Gallu ymarferwyr addysg i gymhwyso a datblygu sgiliau iaith a llythrennedd dysgwyr

ADDYSG CYMRU
EDUCATION WALES
cenhadaeth ein cenedl | our national mission

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Bydd y datganiadau canlynol yn galluogi ymarferwyr addysg i ddisgrifio eu gallu cyfredol i ddefnyddio amrediad o strategaethau addysgu a dysgu, wrth gynllunio ac addysgu, er mwyn datblygu sgiliau llafaredd, darllen ac ysgrifennu y dysgwyr ar y lefel briodol.

Rwy'n gallu defnyddio amrediad o strategaethau addysgu a dysgu blaengar yn hyderus a hyfedr.
Rwy'n gallu arwain a chefnogi ymarferwyr eraill yn y maes.

Rwy'n gallu defnyddio amrediad o strategaethau addysgu a dysgu yn effeithiol.
Rwy'n gallu ymchwilio a chymhwyso'r datblygiadau diweddaraf ym maes caffael iaith.

Mae gen i ddealltwriaeth gadarn o strategaethau addysgu a dysgu iaith.
Rwy'n gallu cymhwyso rhai strategaethau yn effeithiol.

Mae gen i ddealltwriaeth o strategaethau addysgu a dysgu iaith.
Rwy'n dechrau cymhwyso strategaethau addysgu a dysgu iaith.

Mae gen i ymwybyddiaeth gyfyngedig o strategaethau addysgu a dysgu iaith.

OGL © Hawlfraint y Goron 2020 WG41488

Canllaw ar ofynion y Fframwaith [(Dogfen ar Moodle)]

Canllaw ar Ofynion Y Fframwaith 2021-22

- Dyma enghreifftiau o'r mathau o bethau gallwch chi eu cynnwys fel tystiolaeth i enghreifftio eich lefel ar bob sgil. Does dim disgwyl i chi gynnwys pob un o'r rhain – gweler y Cyngor Doeth ar waelod y dudalen gynnwys am fwy o fanylion.

	Cyn-fynediad	Mynediad **A1**	Sylfaen **A2**	Canolradd **B1**	Uwch **B2**	Hyfedredd **C1**
Llafar	Recordiad yn dweud cyfarchion syml ar ddechrau gwers e.e. Bore da. Recordiad yn dweud rhai geiriau cyfarwydd.	Recordio eu hunain yn darllen llyfr/ testun syml i'r plant ac yn holi cwestiynau. Recordio meicro-wers fer. Trafodaeth pâr yn holi ac ateb cwestiynau syml, neu'n cael sgwrs fer.	Recordio eu hunain yn darllen llyfr/ testun i'r plant gan ddefnyddio amrywiaeth o batrymau i holi cwestiynau. Recordio meicro-wers. Trafodaeth pâr yn holi ac ateb cwestiynau, neu'n cael sgwrs.	Recordio eu hunain yn darllen llyfr/ testun i'r plant ac yn cynnal trafodaeth syml gyda'r plant. Recordio meicro-wers. Trafodaeth grŵp am bwnc addas.	Trafodaeth grwp (e.e. am erthygl neu drafodaeth am bwnc llosg ym myd addysg) - gwrando ac ymateb i'w gilydd. Recordiad o wers sy'n dangos cyfraniad llafar estynedig gan yr unigolyn. Ffug gyfweliad Recordiad o gyflwyniad llafar y TSI	Trafodaeth grwp (e.e. am erthygl neu drafodaeth am bwnc llosg ym myd addysg) - gwrando ac ymateb i'w gilydd Recordiad o wers sy'n dangos cyfraniad llafar estynedig gan yr unigolyn. Ffug gyfweliad Recordiad o gyflwyniad llafar y TSI.
Darllen	Recordiad yn darllen darn neu lyfr syml iawn – brawddeg neu ddwy.	Recordiad yn darllen sgwrs ar ôl sawl gwrandawiad. Recordiad yn darllen llyfr i'r plant neu'n darllen cyfarwyddiadau i'r plant. Tasg ddarllen a deall. Ymarferion cyfieithu.	Recordiad yn darllen sgwrs ar ol sawl gwrandawiad. Recordiad yn darllen llyfr i'r plant a thrafod y testun. Tasg ddarllen a deall Cyn-bapurau arholiadau darllen Defnyddio'r Gymraeg Sylfaen ar wefan CBAC* Ymarferion cyfieithu.	Recordiad yn darllen sgwrs ar ol sawl gwrandawiad. Recordiad yn darllen llyfr i'r plant ac yn trafod y testun neu'n mynegi barn arno. Tasg ddarllen a deall. Cyn-bapurau arholiadau darllen Defnyddio'r Gymraeg Canolradd ar wefan CBAC*	Aseiniad academaidd â ffynonellau (mwy nag un yn unig) Cymraeg. Recordiad yn darllen rhan o nofel Gymraeg ac yn trafod y testun yn drylwyr mewn grŵp e.e Clwb Darllen, neu'n trafod y cymeriad/au	Aseiniad academaidd ag **amrywiaeth** o ffynonellau Cymraeg Recordiad yn darllen rhan o nofel Gymraeg ac yn dadansoddi'r testun yn estynedig mewn grŵp e.e Clwb Darllen.

Sut mae uwchlwytho

Ffilm Gymraeg yn dangos sut i uwchlwytho - https://uwtsd.hosted.panopto.com/Panopto/Pages/Viewer.aspx?id=0e6022a3-7ce6-45c4-bf46-ae2300b54580

Cyngor Pellach

Cyflwynwch bortffolio sy'n eich dangos chi ar eich gorau.

Digon ond dim gormod.

Perthnasol

Dewiswch y dystiolaeth yn ofalus:
Ydy'n berthnasol?
Ydy'n addas?
Beth mae'n ddangos?
Pam bod y dystiolaeth yno?

Mae'n haws chwynnu na chasglu o'r newydd.

Gall ffilm o wers (meicro-ddysgu) arddangos mwy nag un sgil, e.e. Llafar, Gwrando a Darllen.
Dim ond un waith bydd angen uwchlwytho'r ffilm - rhowch gyfarwyddiadau manwl yn y daflen gyflwyno yn esbonio ble mae'r ffilm .

Pwysig!

- Does dim modd pasio / methu y Fframwaith. Nid arholiad, aseiniad na phrawf yw'r portffolio.
- Disgwylir i bob myfyriwr sy'n graddio gyda SAC gael lefelau'r Fframwaith ar eu PDP ar ddechrau eu gyrfa.
- Ni ddylai casglu tystiolaeth fod yn llawer o waith ychwanegol. Dylai fod yn rhywbeth sy'n digwydd yn naturiol yn ystod y flwyddyn.

Cwestiynau pellach?

Adolygu Rheolau Iaith

Y treigladau

Tabl Treigladau

	Meddal	Trwynol	Llaes
p	b	mh	ph
t	d	nh	th
c	g	ngh	ch
b	f	m	
d	dd	n	
g	/	ng	
ll	l		
m	f		
rh	r		

Sawl rheol iaith allwch chi gofio?

Y Treigladau

treiglad trwynol
ar ôl 'fy' + 'yn' ▼

- fy mhen i
- fy nhraed i
- fy nghoes i
- fy mraich i
- fy nannedd i
- fy ngwallt i
- ym Mhontypridd
- yn Nhonypandy
- yng Nghaerdydd
- ym Mangor
- yn Ninas Powys
- yng Ngwent

Meddal	Trwynol	Llaes
p > b	p > mh	p > ph
t > d	t > nh	t > th
c > g	c > ngh	c > ch
b > f	b > m	
d > dd	d > n	
g >	g > ng	
m > f		
ll > l		
rh > r		

◄*Mae* **treiglad llaes** *ar ôl:*►

ei phen hi	ei thraed hi	ei choes hi	tra phwysig
gyda phlant			â phlant

- halen a phupur
- gwell na thywydd ddoe
- tua phump o'r gloch
- tri thiwtor
- chwe thiwtor

***Treiglad cymysg:** llaes gyda t/c/p ond meddal gyda d/g/b/m/ll/rh*

Thalodd hi ddim biliau – fwytodd hi ddim bwyd

Y dyn na phrynodd fara - Y ferch na fwytodd fara

Treiglad meddal ▼

am ar at gan heb hyd i
o tan tros trwy wrth

dacw ddyn | dyma berson | dyna le | wele ferch

hen ŵr, prif fynedfa, hoff liw

mor wyn â'r galchen

cyn goched â thân

Y dyn a welais i

dau fab, dwy ferch, ail law

rhaid i fi fynd, gwell i fi fynd, ar ôl i fi fynd, cyn i fi fynd

ei ben e, ei draed e, ei goes e, ei fraich e,
ei ddant e, ei wallt e, ei figwrn e, ei lais e

Dw i'n dod o Gaerdydd

Gyda'r cwestiwn: Welaist ti'r ffilm? Brynaist ti docyn? Gollaist ti dy ffordd?

ansoddair enw benywaidd: noswaith dda

Dw i'n mynd i Fangor

Ar ôl 'un' benywaidd: un gadair

Ar ôl 'y' benywaidd: y bont

Ar ôl ffurf gryno'r ferf: darllenais i lyfr, ces i frechdan, prynais i gylchgrawn, gwelais i ddrama, gwerthais i dŷ

Rydw i'n dysgu ym mlwyddyn 5 mewn ysgol yng Nghaerffili. PAM?	Mae plant blwyddyn 5 yn blant da. Maen nhw'n dawel ac yn frwdfrydig. PAM?	Merch dda Ysgol Gymraeg Gwers ddiddorol PAM?	un gwningen un gath un falwoden OND un ci PAM?	Dau gi a dwy gath Dau lyfr a dwy wers PAM?
ar ddiwedd y wers Croeso i ddosbarth Mr Puw PAM?	te a choffi PAM?	Weloch chi'r gêm rygbi? PAM?	Fwytais i ddim siocled. Ddarllenais i ddim llyfr. PAM?	Phrynais i ddim siocled. Thalais i ddim. Chanais i ddim. PAM?
Rhaid i chi fynd Ga i fynd? PAM?	y wers y ferch y gadair ond y bwrdd PAM?	Mae fy nghar i yn y garej. Mae fy nhŷ i yn anferth. PAM?	Mae dy gar yn y garej Mae dy dŷ di yn anferth! PAM?	Mae ei lyfr e ar y bwrdd. Mae ei wersi e'n ardderchog. PAM?
Mae ei llyfr hi ar y bwrdd OND Mae ei phensiliau ar y bwrdd. PAM?	ei hysgol hi ond ei ysgol e PAM?	Pa liw ydy ffrog Siw? PAM?	Beth wylioch chi ar y teledu neithiwr? PAM?	Helo bawb! Bore da blant! Hwyl fawr blant! PAM?
Y bwrdd hwn / y wers hon/ y plant hyn PAM?	banana ac oren a mefus ac afal PAM?	Y bachgen Yr eliffant Mae'r eliffant yn llwyd PAM?	Y ferch ond y llygoden Yn dda ond yn lliwgar un gath ond un llygoden PAM?	Mae'r plant yn dda ond Mae'r plant yn dawnsio PAM?

Rhifolion a'r treigladau

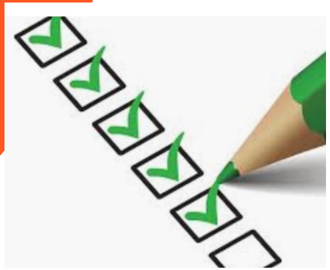

RHIFO

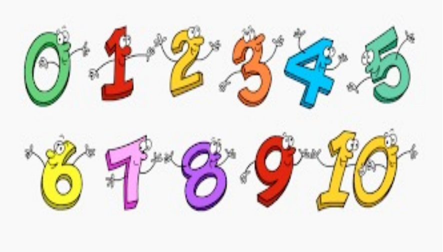

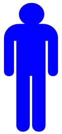

un ci

dau gi

tri chi

pedwar ci

pum ci

chwe chi

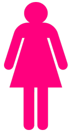

un gath

dwy gath

tair cath

pedair cath

pum cath

chwe chath

y ci hwn

Cofiwch!
Mae enw benywaidd unigol yn treiglo'n feddal ar ôl y fannod.

y gath hon

Faint o'r gloch ydy hi?

Mae amser yn enw gwrywaidd
e.e. amser da

Ond 'Hi' wrth drafod amser
e.e. Mae hi'n ddeg o'r gloch.

dwywaith / tair gwaith

Trefnolion (*Ordinals*)

Y Dyddiad

Ydych chi'n cofio'r rhain?

1af y cyntaf	2il yr ail	3ydd y trydydd	4ydd y pedwerydd	5ed y pumed
6ed y chweched	7fed y seithfed	8fed yr wythfed	9fed y nawfed	10fed y degfed
11eg yr unfed ar ddeg	12fed y deuddegfed	13eg y trydydd ar ddeg	14eg y pedwerydd ar ddeg	15fed y pymthegfed
16eg yr unfed ar bymtheg	17eg yr ail ar bymtheg	18fed y deunawfed	19eg y pedwerydd ar bymtheg	20fed yr ugeinfed
21ain yr unfed ar hugain	22ain yr ail ar hugain	23ain y trydydd ar hugain	24ain y pedwerydd ar hugain	25ain y pumed ar hugain
26ain y chweched ar hugain	27ain y seithfed ar hugain	28ain yr wythfed ar hugain	29ain y nawfed ar hugain	30ain y degfed ar hugain
31ain yr unfed ar ddeg ar hugain				

Ionawr	Gorffennaf
Chwefror	Awst
Mawrth	Medi
Ebrill	Hydref
Mai	Tachwedd
Mehefin	Rhagfyr

Y cyntaf o Fawrth
Y cyntaf o fis Mawrth
Mawrth y cyntaf

Mawrth 1af
1 Mawrth

Y dyddiad

The date

Misoedd y flwyddyn
- Ionawr
- Chwefror
- Mawrth
- Ebrill
- Mai
- Mehefin
- Gorffennaf
- Awst
- Medi
- Hydref
- Tachwedd
- Rhagfyr

1af y cyntaf	2il yr ail	3ydd y trydydd	4ydd y pedwerydd
5ed y pumed	6ed y chweched	7fed y seithfed	8fed yr wythfed
9fed y nawfed	10fed y degfed	11eg yr unfed ar ddeg	12fed y deuddegfed
13eg y trydydd ar ddeg	14eg y pedwerydd ar ddeg	15fed y pymthegfed	16eg yr unfed ar bymtheg
17eg yr ail ar bymtheg	18fed y deunawfed	19eg y pedwerydd ar bymtheg	20fed yr ugeinfed
21ain yr unfed ar hugain	22ain yr ail ar hugain	23ain y trydydd ar hugain	24ain y pedwerydd ar hugain
25ain y pumed ar hugain	26ain y chweched ar hugain	27ain y seithfed ar hugain	28ain yr wythfed ar hugain
29ain y nawfed ar hugain	30ain y degfed ar hugain	31ain yr unfed ar ddeg ar hugain	

Cofiwch !

There is a soft mutation after o.

Pryd mae pen-blwydd Gavin?

Ar y cyntaf o Dachwedd.

Beth ydy'r dyddiad heddiw?

Gorffennaf y pymthegfed.

Pryd mae pen-blwydd Ffion?

Ar Hydref y cyntaf.

http://adnoddau.canolfanpeniarth.org/matiau_gramadeg/?t=11

Gweithgaredd

Ydych chi'n cofio sut i ddweud y dyddiad yn llawn Gymraeg?

7/7

Gorffennaf y seithfed

neu

y seithfed o Orffennaf

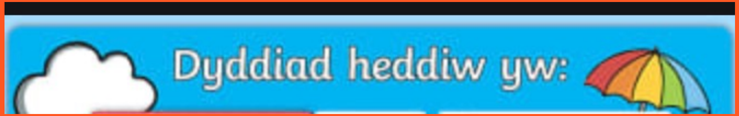

10/10	....	....
2/6	....	....
21/12	....	....
13/4	....	....
15/8	....	....
31/9	....	....

Gwirio'r Atebion

10/10	y degfed o Hydref
2/6	yr ail o Fehefin
21/12	yr unfed ar hugain o Ragfyr
13/4	y trydydd ar ddeg o Ebrill
15/8	y pymthegfed o Awst
31/9	yr unfed ar ddeg ar hugain o Fedi

Trefnolion

Fel arfer mae cyntaf yn dod ar ôl yr enw:

y dyn cyntaf, y nofel gyntaf

Unfed yw'r ffurf mewn ffurf gyfansawdd:

e.e. yr unfed mis ar ddeg

yr unfed ferch ar bymtheg

Trefnolion

Mae ‘**cyntaf**’ yn dod ar ôl yr enw, ac yn treiglo’n feddal ar ôl enw benywaidd unigol e.e.
y bachgen cyntaf
y ferch **g**yntaf

Mae bob trefnolyn arall yn dod cyn yr enw.

Mae enwau (gwrywaidd a benywaidd) yn treiglo’n feddal ar ôl ‘**ail**’, e.e.
yr ail **f**wrdd
yr ail **g**adair
Dydy trefnolion eraill sy’n dod cyn enwau gwrywaidd ddim yn achos treiglad.
Ond, mae trefnolion sy’n dod cyn enwau benywaidd yn achosi **treiglad meddal**. e.e.

y **d**rydedd **dd**esg
y **b**edwaredd **g**adair
y **b**umed **w**ers

Cyntaf

Pwy	oedd	y bachgen cyntaf yn y ras?	Pwy	oedd	y ferch **g**yntaf yn y ras?
Ble	mae'r	bachgen cyntaf?	Ble	mae'r	ferch **g**yntaf?

Ail

Pwy	oedd	yr ail **f**achgen yn y ras?	Pwy	oedd	yr ail ferch yn y ras?
Ble	mae'r	ail **f**achgen?	Ble	mae'r	ail ferch?

Trydydd, trydedd; pedwerydd, pedwaredd

Pwy	oedd	y trydydd bachgen yn y ras?	Pwy	oedd	y **d**rydedd ferch yn y ras?
Ble	mae'r	pedwerydd bachgen?	Ble	mae'r	**b**edwaredd ferch?

Pumed ... chweched ... seithfed ... wythfed ... nawfed ... degfed

Pwy	oedd	y pumed bachgen yn y ras?	Pwy	oedd	y **b**umed ferch yn y ras?
Dyma'r		degfed bachgen.	Dyma'r		**dd**egfed ferch.

***Mae enwau benywaidd yn achosi treiglad meddal ***

Siart sy'n dangos y treigladau ar ôl trefnolion

Trefnol	Cenedl	Treiglad	Enghraifft
cyntaf	Gwrywaidd	Dim treiglad	y bachgen cyntaf
gyntaf	Benywaidd	Treiglad Meddal	y ferch gyntaf
ail	Gwrywaidd	Treiglad Meddal	yr ail gwch
ail	Benywaidd	Treiglad Meddal	yr ail long
trydydd	Gwrywaidd	Dim treiglad	y trydydd coleg
trydedd	Benywaidd	Treiglad Meddal	y drydedd brifysgol
pedwerydd	Gwrywaidd	Dim treiglad	y pedwerydd car
pedwaredd	Benywaidd	Treiglad Meddal	y bedwaredd gert
pumed	Gwrywaidd	Dim treiglad	y pumed ci
pumed	Benywaidd	Treiglad Meddal	y bumed gath
chweched	Gwrywaidd	Dim treiglad	y chweched miliynydd
chweched	Benywaidd	Treiglad Meddal	y chweched filiynyddes
seithfed	Gwrywaidd	Dim treiglad	y seithfed plismon
seithfed	Benywaidd	Treiglad Meddal	y seithfed blismones
wythfed	Gwrywaidd	Dim treiglad	yr wythfed tafarnwr
wythfed	Benywaidd	Treiglad Meddal	yr wythfed dafarnwraig
nawfed	Gwrywaidd	Dim treiglad	y nawfed drws
nawfed	Benywaidd	Treiglad Meddal	y nawfed ris
degfed	Gwrywaidd	Dim treiglad	y degfed canwr
degfed	Benywaidd	Treiglad Meddal	y ddegfed gantores

canrif
canrifoedd

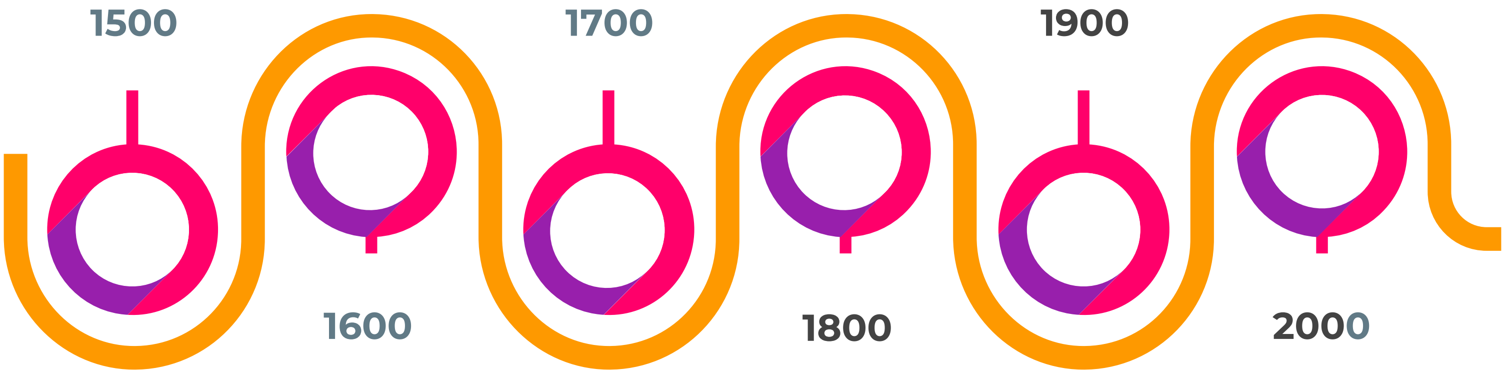

Canrif

Canrif 1 - 10	y	ganrif	gyntaf	
	yr	ail	ganrif	
	y	drydedd	ganrif	
	y	bedwaredd	ganrif	
	y	bumed	ganrif	
	y	chweched	ganrif	
	y	ddegfed	ganrif	
Canrif 11 - 19	yr	unfed	ganrif	ar ddeg
	y	ddeuddegfed	ganrif	
	y	drydedd	ganrif	ar ddeg
	y	bedwaredd	ganrif	ar ddeg
	y	bymthegfed	ganrif	
	yr	unfed	ganrif	ar bymtheg
	yr	ail	ganrif	ar bymtheg
	y	ddeunawfed	ganrif	
	y	bedwaredd	ganrif	ar bymtheg

Canrif 20 - 30	yr	ugeinfed	ganrif	
	yr	unfed	ganrif	ar hugain

canrif

enw benywaidd

Gweithgaredd – Adolygu Trefnolion

https://wordwall.net/play/1048/643/265

https://wordwall.net/play/1048/643/265

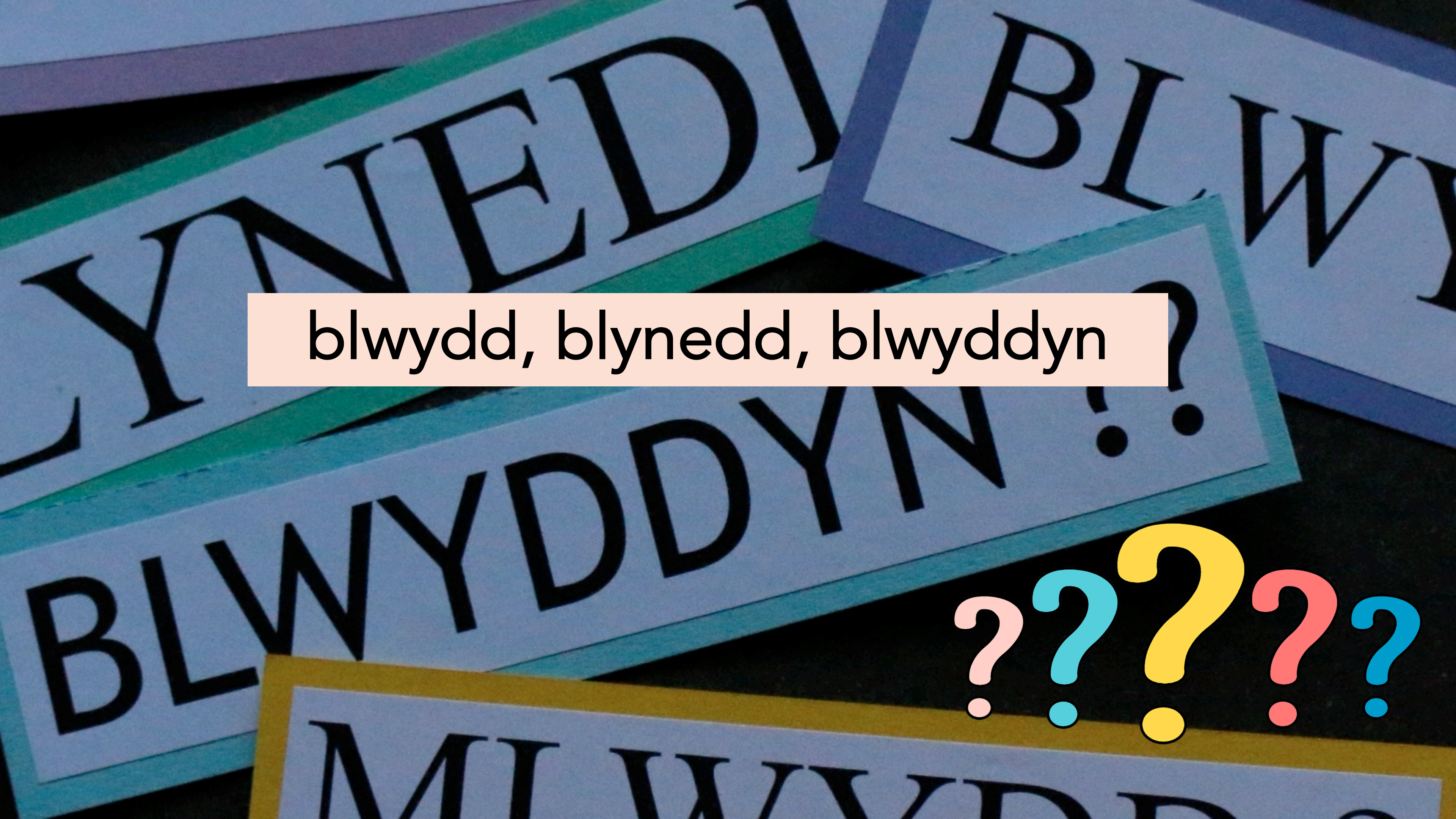

blwydd, blynedd, blwyddyn

blwydd, blynedd, blwyddyn

Mae gyda ni 3 gair am *YEAR* yn y Gymraeg.

Defnyddir BLWYDD wrth sôn am oedran - e.e tair blwydd oed

Defnyddir BLYNEDD pan yn cyfrif blynyddoedd – e.e Bydd y cwrs yn para pedair blynedd

Defnyddir BLWYDDYN mewn termau/dywediadau ac wrth gyfeirio at flwyddyn benodol – e.e Blwyddyn Newydd dda! Mae hon yn flwyddyn bwysig

Felly:

Ro'n i'n ugain **mlwydd** oed pan oeddwn i ym **Mlwyddyn 3**, ac ro'n i eisoes wedi treulio dwy **flynedd** yn y brifysgol. Y drydedd **flwyddyn** oedd y **flwyddyn** orau. ✓

blwyddyn

blwyddyn / blynedd

Blwyddyn ydy *year*, ond ar ôl rhifau heblaw 1 rydyn ni'n
dweud **blynedd**.
Edrychwch ar y treigladau sy'n dilyn.

blwyddyn	un **fl**wyddyn
	dwy **fl**ynedd
	tair **b**lynedd
	pedair blynedd
	pum **m**lynedd
	chwe **b**lynedd
	saith **m**lynedd
	wyth **m**lynedd
	naw **m**lynedd
	deg/deng **m**lynedd

Oes ffordd o gofio hyn?

1-10

Rhif	
1	un flwyddyn/blwyddyn
2	dwy flynedd
3	tair blynedd
4	pedair blynedd
5	pum mlynedd
6	chwe blynedd
7	saith mlynedd
8	wyth mlynedd
9	naw mlynedd
10	deng mlynedd

11+

Rhif		Rhif	
11	un deg un o flynyddoedd	66	chwe deg chwech o flynyddoedd
22	dau ddeg dau o flynyddoedd	77	saith deg saith o flynyddoedd
33	tri deg tri o flynyddoedd	88	wyth deg wyth o flynyddoedd
44	pedwar deg pedwar o flynyddoedd	99	naw deg naw o flynyddoedd
55	pum deg pump o flynyddoedd	100	cant o flynyddoedd

oed

Faint oedd oed Aled ddoe?	Roedd e'n	**flwydd**	oed.
		ddwy	
		dair	
		bedair	
		bump	
Faint ydy oed y mab nawr?	Mae e'n		
Faint fydd oed y ferch wythnos nesa?	Bydd hi'n	**flwydd**	oed.
		ddwy	
		dair	
		bedair	
		bump	

canrannau:

Rydym yn defnyddio'r ymadrodd 'y cant' i ddangos canrannau yn y Gymraeg. e.e 33% tri deg tri y cant

pwyso a mesur:

Mae rhan fwyaf o unedau pwyso a mesur yn wrywaidd felly rhaid defnyddio rhifolion gwrywaidd. Cofiwch fod 'milltir' yn fenywaidd.

ffracsiynau

Mae termau penodol ar gyfer ffracsiynau yn cael eu defnyddio yn aml e.e. hanner, chwarter.

Ar gyfer ffracsiynau eraill rydym yn defnyddio'r patrwm

____ r(h)an o ____

e.e. dwy ran o bump (2/5).

Mae 'rhan' yn fenywaidd felly mae'n rhaid defnydddio rhifolyn benywaidd o'i flaen.

Adnoddau Pellach

Ymarferion Gloywi Iaith
https://sway.office.com/m04alwrSInwv0WYI?ref=Link

Cwrs Gloywi Dysgu Cymraeg (am ddim)

https://dysgucymraeg.cymru/cymraeg-gwaith/cyrsiau-cymraeg-gwaith/gwella-cymraeg-gwaith-rhan-1/